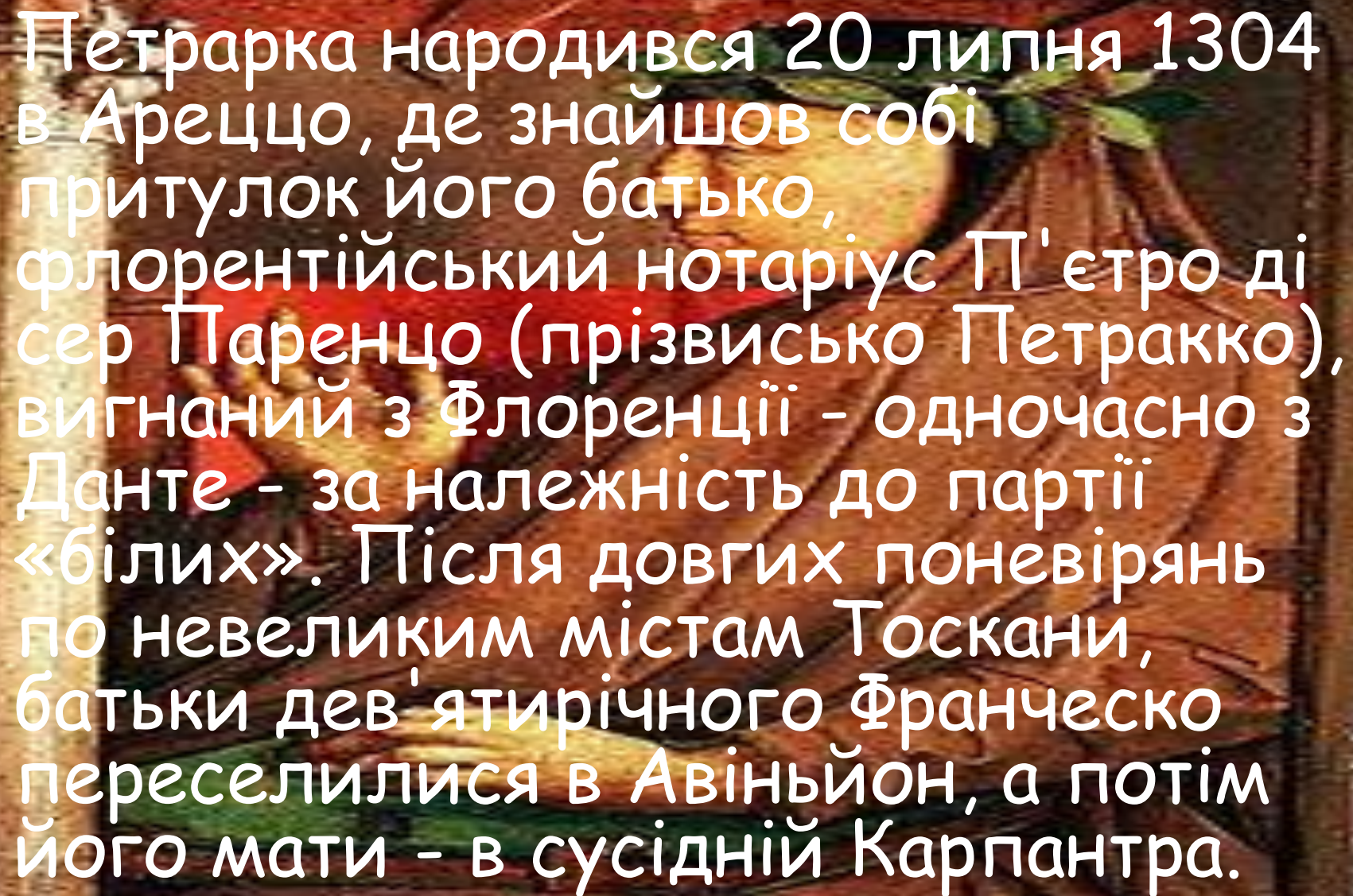

Франческо Петрарка

- Франческо Петрарка
- (італ. Francesco Petrarca, 1304-1374) - італійський поет, голова старшого покоління гуманістів, один з найвидатніших діячів італійського Проторенесансу, учень Валаама Калабрійського.

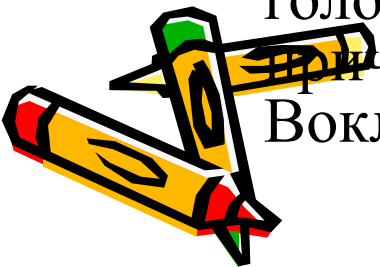
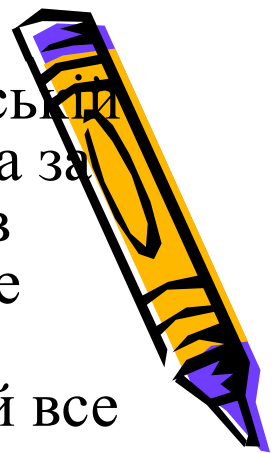

Петрарка народився 20 липня 1304 в Ареццо, де знайшов собі притулок його батько, флорентійський нотаріус П'єтро ді сер Паренцо (прізвисько Петракко), вигнаний з Флоренції - одночасно з Данте - за належність до партії «білих». Після довгих поневірянь по невеликим містам Тоскани, батьки дев'ятирічного Франческо переселилися в Авіньйон, а потім його мати - в сусідній Карпантра.

Тут, у Франції, Петрарка поступив в школу, навчився латинської мови і отримав смак до римської літературі. Закінчивши навчання (1319), Петрарка за бажанням батька почав вивчати право, спочатку в Монпельє, а потім в Болонському університеті, де залишався до смерті батька (1326). Але юриспруденція зовсім не цікавила Петрарку, який все більш і більш захоплювався класичними письменниками.

По виході з університету він не став юристом, а був присвячений в священники, щоб знайти засоби до життя, так як по спадку від батька він отримав тільки рукопис творів Вергілія. Оселившись в Авіньйоні при папському дворі, Петрарка вступив в духовне звання, і зблизився з могутньою прізвищем Колона, один з членів якої, Джакомо, був його університетським товаришем, а в наступному році (1327) вперше побачив Лауру, нерозділене кохання до якої складало головне джерело його поезії і послужила однією з причин його видалення з Авіньйона у відокремлене Воклюз.

Петрарка також відоме першим, офіційно зареєстрованим сходженням (зі своїм братом) на вершину Мон-Ванту, відбулося 26 квітня 1336 року, хоча відомо, що до нього відвідували вершину Жан Буридан і стародавні жителі цієї місцевості.

Заступництво Колона і літературна популярність доставили йому кілька церковних синекур; він придбав будиночок в долині річки сорго, де з перервами прожив 16 років (1337-1353). Тим часом листи Петрарки і його літературні твори зробили його знаменитістю, і він майже одночасно отримав запрошення з Парижа, Неаполя і Риму прийняти коронування лавровим вінком. Петрарка вибрав Рим і був урочисто вінчаний на Капітолії лавровим вінком (1341).

Проживши близько року при дворі пармського тирана Аццо ді Корреджіо, він знову повернувся у Воклюз. Мріючи про відродження величі стародавнього Риму, він став проповідувати відновлення римської республіки, підтримуючи авантюру «трибуна» Кола ді Рієнці [1347], що зіпсувало його відношення з Колона і спонукало переселитися до Італії. Після двох тривалих подорожей по Італії (1344-1345 і 1347-1351), де він зав'язав численні дружні зв'язки (у тому числі з Боккаччо) Петрарка назавжди покинув Воклюз в 1353 р., коли на папський престол вступив Інокентій VI, який вважав Петрарку чаклуном, зважаючи на його заняття Вергілієм.

Звідси він майже щорічно робив тривалі подорожі по Італії. Останні роки життя Петрарка провів при дворі Франческо да Каррара, почасти в Падуї, почасти в заміській деревеньке Арква, де і помер в ніч з 18 на 19 липня 1374, не доживши одного дня до свого 70-річчя. Його знайшли вранці за столом з пером у руці над життєписом Цезаря.

Відхиливши запропоновану йому кафедру у Флоренції, Петрарка оселився в Мілані при дворі Вісконті; виконував різні дипломатичні місії і, між іншим, був у Празі у Карла IV, якого Петрарка відвідав на його запрошення ще під час його перебування в Мантуї. В 1361 р. Петрарка залишив Мілан і після невдалих спроб повернутися в Авіньйон і переселитися в Прагу оселився у Венеції (1362-67), де жила його незаконнонароджена дочка з чоловіком.

Творчість

Твори Петрарки розпадаються на дві нерівні частини: італійську поезію ("Canzoniere") і різноманітні твори, написані на латині.

Італійська ТВОРЧИСТЬ

Якщо латинські твори Петрарки мають більше історичне значення, то світова слава його як поета заснована винятково на його італійських віршах. Сам Петрарка ставився до них із зневагою, як до «дрібниць», «безделки», які він писав не для публіки, а для себе, прагнучи «як-небудь, не заради слави, полегшити скорботне серце». Безпосередність, глибока щирість італійських віршів Петрарки обумовила їх величезний вплив на сучасників і пізніші покоління.

Свою кохану він називає Лаурою і повідомляє про неї тільки те, що вперше побачив її в церкві Санта-К'яра 6 квітня 1327 і що рівно через 21 рік вона померла, після чого він оспівував її ще 10 років, розбивши збірник присвячених їй сонетів і канцон (зазвичай званий "Canzoniere") на 2 частини: «на життя» і «на смерть мадонни Лаури».

Крім зображення кохання до Лаури в «Канцоньєре» міститься кілька віршів різного змісту, переважно політичного та релігійного, і алегорична

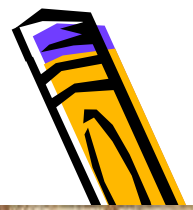
картина любові поета - Триумфи ("Trionfi"), в яких зображується перемога любові над людиною, цнотливості над любов'ю, смерті над невинністю, слави над смертю, часу над славою і вічності над часом.

«Канцоньєре», що витримало вже до початку XVII століття близько 200 видань та коментоване цілою масою вчених і поетів від Л. Марсилій в XIV столітті до Леопарді в XIX столітті, визначає значення Петрарки в історії італійської та загальної літератури. Він створив істинно художню форму для італійської лірики: поезія вперше є у нього внутрішньої історією індивідуального почуття. Цей інтерес до внутрішнього життя людини проходить червоною ниткою і через латинські твори Петрарки, які визначають його значення як гуманіста.

Латинська творчість

Сюди відносяться, по-перше, дві його автобіографії: одна, нескінчена, у формі листа до потомства ("Epistola ad posteros") викладає зовнішню історію автора, інша, у вигляді діалогу Петrarки з блаженним Августиним - «Про презирство до світу» ("De contemptu mundi" або "De secreto conflictu curarum suarum", 1343), зображує його моральну боротьбу і внутрішнє життя взагалі. Джерелом цієї боротьби служить протиріччя між особистими прагненнями Петrarки і традиційної аскетичної мораллю; звідси особливий інтерес Петrarки до етичних питань, яким він присвятив 4 трактату ("De remediis utriusque fortunae", "De vita solitaria" ("Про відокремлені життя"), "De otio religioso" ("Про чернечому дозвіллі") і "De vera sapientia"). У поєдинку з Августиним, уособлює релігійно-аскетичне світогляд, перемагає все ж гуманістичне світогляд Петrarки.

Залишаючись строго віруючим католиком, Петrarка в цих трактатах, а також в листуванні та інших творах, намагається примирити свою любов до класичної літератури (латинською, так як по-грецьки Петrarка не навчився) з церковною доктриною, причому різко нападає на схоластів і на сучасне йому духовенство.

Особливо - в «Листах без адреси» ("Epistolae sine titulo"), переповнених різкими сатиричними випадками проти розпусних вдах папської столиці - цього «нового Вавилону».

Ці листи складають Четверокніжжя, всі з них адресовані то реальним, то уявним особам - своєрідний літературний жанр, навіяний листами Цицерона й Сенеки і користувався величезним успіхом як внаслідок їх майстерного латинського складу, так і в силу їх різноманітного і актуального змісту.

Критичне ставлення Петрарки до церковної сучасності з одного боку і до давньої літератури з іншого служить проявом його підвищеного самосвідомості і критичного настрою взагалі: виражень перший служать його полемічні твори - інвектива проти медика, який наважився поставити свою науку вище поезії і красномовства ("Contra medicum quendam invectivarum libri IV"), інвектива проти французького прелата, ганяць повернення в Рим Урбана V ("Contra cujusdam Galli anonimi calumnias apologia"), така ж інвектива проти одного французького прелата, який нападав на твори та поведінку Петрарки ("Contra quendam Gallum innominatum, sed in dignitate positum") і полемічний трактат проти авероїстів ("De sui ipsius et multorum ignorantia").

Критицизм Петрарки і його інтерес до етичних питань виявляється і в його історичних творах - "De rebus memorandis libri IV" (збірник анекдотів і висловів, запозичених з латинських авторів і сучасних, розташованих по етичним рубриками, наприклад про самоту, про мудрість і т. п.; цілий трактат під другій книзі цього твору присвячений питанню про дотепи і жарти, причому численні ілюстрації до цього трактату дозволяють визнати Петрарку творцем жанру коротенької новели-анекдота на латинській мові, отримав подальший розвиток в «фацецій» Поджо) і "Vitae virorum illustrium" або "De viris illustribus" («Про знаменитих чоловіків») - біографії знаменитих римлян. Особливо важливе значення має велика листування Петрарки ("Epistolae de rebus familiaribus et variae libri XXV" і "Epistolae seniles libri XVII"), складова головне джерело для його біографії і додаток до його творам; багато з його листів являють собою моральні та політичні трактати, інші - публіцистичні статті (наприклад листи з приводу переселення пап в Рим і перевороту Кола ді Рієнцо).

Менше значення мають мови Петрарки, виголошені ним при різних урочистих випадках, його опис пам'яток на шляху від Генуї до Палестини ("Itinerarium Syriacum") і латинська поезія - еклоги, в яких він алегорично зображує події з свого особистого життя і сучасної йому політичної історії ("Bucolicum carmen in XII aeglogas distinctum"), епічна поема «Африка», де оспівуються подвиги Сципіона, покайнні псалми і кілька молитов.

Значення Петрарки в історії гуманізму полягає в тому, що він заклав усіх напрямках ранньої гуманістичної літератури з її глибоким інтересом до всіх сторін внутрішнього життя людини, з її критичним ставленням до сучасності і до минулого, з її спробою знайти

в стародавній літературі підстава і опору для вироблення нового світогляду і виправдання нових потреб.

Аж до початку ХХ століття найбільш повним зібранням творів Петрарки були «Opera omnia», видані в Базелі в 1554 році. У ХІХ столітті найкращим виданням його листування вважалося видання Fracassetti, «Epist. famil. et variae» (Флоренція, 1854-1863; в італійському перекладі з численними примітками: Флоренція, 1863-1867). Повне видання біографій знамен. людей дав Razzolini (Болонья, 1874); мови Петрарки видані Hortis («Scritti inediti F. P.», Триєст, 1874); краще видання не любовних віршів Петрарки - Carducci («Rime di FP sopra argomenti morali e diversi», Ліворно, 1876). Крім втраченої комедії Петрарки «Philologia», йому приписуються знаходяться в рукописах: «Vita Senecae», «Sententia de Terentii vita», «De casu Medeae» і «Comoedia super destructionem Caesenaе». З нагоди шестісотлетнего ювілею Петрарки, законом Італійського королівства № 365 від 11 липня 1904 була заснована комісія з видання його творів (La Commissione per l'Edizione Nazionale delle Opere di Francesco Petrarca), що ставить своєю метою критичне видання усіх творів Петрарки. В її роботі брали участь провідні філологи Італії, в тому числі В. Россі (перший президент) і Дж. Джентіле. Першою, в 1926 році, була видана поема «Африка», за нею послідували листи. Комісія продовжує свою роботу і в ХХІ столітті, в даний час її президентом є Мікеле Фео (Michele Feo)

- «Canzoniere» («Книга пісень»), 366 сонетів до Лаури
- «Trionfi» («Тріумфи»)
- Діалог «De contemptu mundi» («De secreto conflictu curarum suarum» «Про презирство до світу», «Моя таємниця, або Книга бесід про презирство до світу»), 1343
- трактати:
 - «De remediis utriusque fortunae», 1360-1366
 - «De vita solitaria», ок. 1346-1356
 - «De otio religioso», 1346-1356
 - «De vera sapientia»
- інвективи:
 - «Contra medicum quendam invectivaram», 1355
 - «Contra cujusdam Galli anonymi calumnias apologia»
 - «Contra quendam Gallum innominatum, sed in dignitate positum» («Contra eum qui maledixit Italiam»)
 - «De sui ipsius et multorum ignorantia», 1368
 - «De rebus memorandis» (Rerum memorandarum libri), 1350
 - «De Viris Illustribus» (Книга про знаменитих мужів), 1337
 - «Itinerarium ad sepulcrum Domini»
- Листи (Послання):
 - «Epistolae de rebus familiaribus et variae» (Familiares, Familiarium rerum libri), 24 книги з 350 листами, 1325-1361.
 - «Epistolae seniles», 125 листи, 1361-1374
 - «Epistola ad posteros» («Лист до нащадків»)
 - «Sine nomine» («Epistolae sine titulo», «Листи без адреси»), 19 листів, 1342-1358
 - «Variae» (Extravagantes), 65 листів
 - «Epistole metricae», 1333-1361, 66 листів
 - «Itinerarium Syriacum»
- Еклоги «Vicolicum carmen» (буколическими піснi), 1346-1357, 12 віршів
- епічна поема «Африка», 1339-1342
- De gestis Caesaris
- Contra quendam magni status hominem
- Collatio laureationis
- «Psalmi penitentiales» (Покаянні псалми)
- Collatio coram Johanne rege
- Collatio inter Scipionem, Alexandrum, Hannibalem
- Arringhe
- Orationes
- Testamentum

Список творів